

Week van 29 aug. tot 4 september 1964

Een roman door
Abraham HANS

Nr. 11

ONZE WEKELIJKSE
AFLEVERING PRIJS 3 F

HET WOUD VAN HOUTHULST

• Mij kussen! Gij hebt mijn vader laten doodsteken!

Onze Wekelijkse Aflevering

Abonnementsprijzen : p. maand : 10 F : 3 m. : 30 F : 6 m. : 60 F : 9 m. : 90 F : 12 m. : 120 F

Postchequerekening nr. 88.61

Uitgeverij : J. Hoste N. V.

Em Jacquemainlaan 105, Brussel 1

Verantwoordelijke uitgever :

M. Stijns, Kunstlaan 20, Brussel 4

KORTE INHOUD

Martha Legein en Frans Hoornaert, huwen op de vooravond van de eerste wereldoorlog. Frans is opgeroepen en vertrekt dadelijk na de bruiloft. Bertha, haar jongste zuster bewaakt het kasteel van baron Zwever van Hooglinde die met zijn vrouw naar het buitenland is gevlucht. Bertha heeft ook een Duitser, Fried genaamd, beschermd.

De Duitse troepen bezetten het dorp en hebben de veldwachter Dezutter vermoord. Fried vervoegt de Duitse officieren. Boer Legein wordt, zoals Dezutter, door de Duitsers vermoord.

Maar hier blijft het niet bij. Weerloze burgers worden afgeslacht en huizen in brand gestoken. Intussen is Fried, de Duitser, door een aanbieder van Bertha, Leon Wouters, gedood en begraven in de hof van de hoeve.

Verscheidene burgers zijn gevangen genomen en op het gemeentehuis opgesloten waar zij vol vrees hun verder lot afwachten.

Vermits gij trouw onze wekelijkse Aflevering
leest, moet gij ook de Annie Hans Korte Roman
lezen... Iedere week een nieuwe titel :

Christina's bestemming

Een volledige roman voor **SLECHTS 7 FRANK**

OVERAL VERKRIJGBAAR

- Diksmuide is nog niet genomen, had hij zoëven tot een kapitein gezegd. Er moet verraad zijn tegen ons. Antwerpen weerstond niet en dat klein nest houdt stand. Wij zullen vandaag wel moeten vertrekken om hulp te verlenen.

En omdat het klein Vlaams stedeke, door Belgen en Franse fuseliers-mari-niers verdedigd, zich zo heldhaftig weerde, was de Duitser woedend.

Dillen, die van vermoeden op de vloer gezakt was, kreeg een geweldige schop.

- Recht staan! hilde de woesteling.

Een soldaat schoot toe en liep een slag van de karwats op, omdat de Boskan-ter niet op de been gebleven was. De militair antwoordde met de hielen tegen elkander te klikken en stijf als een beeld te staan.

- Een verdoemde verradersbende is het! kreet de kommandant. Allen naar buiten!

Weer werden de weerlozen naar het kerkhek gedreven.

- Nu moet 't maar gebeuren! riep de schurk.

- Wel ja, maak er in Gods naam een eind aan! schreeuwde Dillen. Speel niet langer met ons als een kat met een muis. Geef ons de Godsklop!

- Gij zijt de eerste om te sterven!

En de bejaarde Boskanter werd ter zijde gesleurd.

- Ik sterf onschuldig, maar God zal u vinden, loeder!

De majoor hoorde het niet, want hij koos nog zeven slachtoffers uit.

- Daar ligt uw burgemeester! Bezie hem goed! zo treiterde hij. Straks ligt ge op dezelfde manier!

- Genade!

- Deernis!

- Mijn vrouw, mijn kinderen!

Weer klonk het noodgeschrei. Maar de schavuit ontbood snel het executie-peloton...

- Nu is het ernst, zei hij tot de luitenant. Straks gaan we naar Diksmuide, en ik wil dat het veilig is in onze rug.

De officier knikte.

- Geen franc-tireurs achter ons! We zullen ze alle lust daartoe verleren!

- Moeten ze geblinddoekt worden?

- Neen... Al die omslag is niet nodig voor dit gebroed! Jaag ze op 't kerkhof.

Nog brandde de kerk en verkoolde balken, en zwart geblakerde stenen vielen met een doffe slag neer. De luitenant koos de verste hoek, en dreef er de veroordeelden heen, veroordeeld door de willekeur van een gewelddenaar, een ge-wetenloze schurk, die naar bloed dorst en waarin waarlijk het wilde beest ge-heel ontwaakt was.

Daar stonden ze, de arme martelaars. Sommigen kermden nog om genade, riepen om vrouw en kinderkens, betuigden hun onschuld. Anderen schenen zich hun toestand niet geheel bewust, staarden als in de verte.

Maar eensklaps rezen de geweren...

- Here God, hij gaat 't toch doen! hilde een boer.

Hij wilde weglopen, klom in wilde angst tegen de muur, maar viel neer, in het achterhoofd door een kogel getroffen.

- Vrouw, 'k ben geschoten!... riep hij nog...

Dan smoorde de stem in een laatste kreet, die alle burgers tot in de ziel ontroerde. De majoor echter lachte luid.

- Verrast als een vogel in zijn vlucht! grijnsde hij.

- Mannen, 't is ons ogenblik, zei Dillen, 'k zou liever in mijn huisje van het bos gestorven zijn. Maar de weg naar de hemel begint overal. 'k Heb het voorspeld, dat het oorlog worden zou, 't stond geschreven en 't moest gebeuren... Het was al bloed! Wee het woud en zijn mensen, maar wee ook de rovers, die in ons land zijn neergestreken!

Hij stond er als de ware, onversaagde Boskanter. De wind blies in zijn lange lokken. De ogen staarden opwaarts.

- Laat ons een Onze Vader lezen! 't Is zowel als 't H. Sacrament der Stervenden, vervolgde Dillen.

Zelfs de soldaten keken bewonderend naar de moedige kerel, die zo bedaard de dood tegen blikte.

- Wat vertelt hij toch? vroeg de majoor spottend.

- Hij bidt, riep de luitenant.

En inderdaad, daar klonk het van de lippen als van een stervende.

Onze Vader,

Die in de Hemelen zijt!

Ons toekome uw rijk!

Uw wille geschiede.

- Hoort ge het, vrienden, Gods wille geschiede! riep Dillen. 't Stond geschreven en ook de tekenen bedriegen niet.

Gods wil geschiede!

- Hij heeft nu lang genoeg de Heiligen aangeroepen! hoonde de majoor. 't Is verloren moeite, want deze moordenaars en verraders varen toch ter hel!

Hij gaf de luitenant een wenk.

- Neen, mijnheer! riep een der slachtoffers, die het teken had gezien en zich ten gronde wierp. Om de liefde Gods, laat mij leven!

En dadelijk strekten zich vele handen smekend uit. Alleen Dillen scheen van dat alles niets te zien. Een glans lichtte over zijn oud gelaat, dat nu in hemelse schoonheid onder de witte haren blonk.

- Ik hoor de bomen van 't Houthulster-bos ruisen... 't Is lijk het orgel in de kerk! riep hij... Onze Vader, die in de Hemelen zijt... Ons toeke uw rijk...

En toen knetterden de schoten... De burgers vielen naast en op elkander... Er waren er twaalf... In de bloederige hoop was nog beweging. Een hand verhief zich als in een gebaar van ontferming. De luitenant liet in de gevallen vuren. Toen bleef alles stil.

En de levenden hielden de handen voor 't gelaat, om het gruwelijk toneel niet te zien, tot de majoor hen dwong er naar te kijken.

- 't Is een voorbeeld! riep hij. Vergeet het niet! Eigenlijk moest gij allen gedood worden, maar ik wil u genade schenken...

Hij, in wie het wilde beest woedde, sprak nog van genade.

- Ge zult die honden begraven! hernam hij dan.

- Smijt ze maar allen samen in een kuil... En werp ook de burgemeester en die anderen er bij!

En de dorpelingen moesten een groot graf delven...

Eensklaps klonk een slag van brons... De grote klok was uit de toren naar beneden gestort, en 't was of ze een rouwkreet slaakte, over deze doden, voor wie ze niet meer luiden mocht, zoals ze eeuwen lang voor de vaderen had gedaan. Maar nu stierf ze samen met de oude Boskanter, met hem die tijdens zijn leven in zeden en gewoonten, in levenswijze in zijn hartstochtelijke liefde voor het woud, in zijn hartstochtelijke liefde voor het woud, in zijn open eerlijk karakter, het spoor van 't voorgeslacht zo trouw had bewaard.

De burgers sloten het massagraf, waarop later een houten kruis geplant werd. De majoor joeg hen toen naar huis...

BANNELINGEN

Een week was voorbijgegaan en op Steenhove herademde men toch wat. Wel kwamen er dagelijks gewonden aan, en eisten de Duitsers matrassen, stoelen, banken, tafels, linnen op, sleepten ze van de hoven vee en hooi en stro weg maar dit alles scheen nu onschuldig, vergeleken met 't gebeurde van enkele dagen geleden, toen ze moordden en brandden.

Loden kwam uit 't bos en begaf zich naar 't dorp. Aan de «Drie Linden» stond Rosse Trien. Ze was opzichtig gekleed, met een witte laag uitgesneden blouse en korte groene rok. En 't hoog gekapte haar zat vol kammen en strikken.

- Kent ge geen mensen meer? vroeg de deerne, toen de Boskanter zonder groeten voorbij ging.

Loden keerde zich om.

- Ge moet tegen mij zwijgen, zei hij.

- Mardjie, hij is ook al een vaderlander geworden.

- Ge wacht op Duitse soldaten, en ge danst er mee, als ze uit de slag komen, waar ze onze jongens vermoord hebben!

Loden liep door. In 't gemeentehuis ging hij een glas bier drinken. Hij moest zijn woede wegspoelen, zoals ze dat aan den Boskant noemden. In de zaal zaten enige dorpelingen, die nu toch weer hun woning verlaten en samen komen durfden.

- Ge ziet er zo kwaad uit! riep Jan Dierks, de koster, welke in de ruime herberg een kamer had gehuurd, nu zijn huis in puin lag.

- Tiens, gij zijt al terug? vroeg Loden spottend.

- Waarom niet?

- Durft ge nu een kaars branden?

- Die majoor had 't op mij voorzien, en ware ik niet gevlucht, ik lag daar ook op 't kerkhof.

- We hadden u beter kunnen missen dan onze oude Dillen.

- Alloh, geen ruzie! suste de secretaris Poelaert.

- Ge liet ook liever de burgemeester alleen gaan, hé?

- Naar mij was er niet gevraagd!

- Neen, maar als er Boskanters te duivelen waren, stondt gij altijd de eerste. De wet zei dit en zei dat en wij verloren al onze rechten!

- Loden heeft zijn slechte muts op, hernam de koster. Hij was zeker niet wel gekomen bij Nele.

- Daar, als ge van een mutse spreekt! en de jonkman sloeg Jan Dierks met

zijn klak in 't volle gelaat. Nu hebt ge veel praats, hé? Nu heeft hij niet, dat zijn broek afvalt! Nu rammelt hij geen litanie op!

- Och Heere, mijn oog! jammerde de koster. Daarvoor moet ge een Boskanter zijn, een wilde man uit Houthulst! Smijt hem buiten, Fientje!

Dierks oog scheen toch niet al te verblind, want hij zag de gestalte, wier schaduw even op 't raam viel. En eensklaps kreet de koster:

- Jozef-Maria... de majoor... hetzelfde beest van die avond!

De Duitse kommandant, die een week geleden zo schandelijk op 't dorp huisgehouden had en dan naar de IJzer vertrokken was, trad nu binnen. Jan Dierks zag geen kans meer te vluchten en stak zich achter Loden weg.

- Ha, de franc-tireurs zitten weer te zuipen! riep de geweldenaar. De vrees is verdwenen! Zeker een goede overste nu! Ik zou hier elke dag drie of vier van die zwijenen laten fusileren!

Hij keek uitdagend rond.

- Is dat de koster niet? vroeg hij eensklaps. Deze zonk op de knieën en hief de handen op.

- Om de liefde Gods, doe mij toch niets, mijnheer, kermde hij. Ik ben de braafste mens van de wereld en 'k zou geen vlieg kwaad doen.

- Sta eens op!

- Och, mijnheer... ik heb de burgemeester toch gehaald.

- Verstaat ge me niet?

De majoor gaf de weerloze een schop.

- Sta recht! tierde hij. Ik moet Fried hebben!

- Fried! O, die zal 't u ook zeggen, mijnheer, dat ik de beste, christelijkste mens van de parochie ben! Fried kent mij! 'k Was er niet bij, toen ze hem in 't bos zochten!

- Wat een lafaard! mompelde Loden.

- Gij zwijgen! gebood de officier. Waar is Fried? vroeg hij aan de koster.

- Fried kent mij heel goed!

- Hij is niet meer op Steenhoeve; zei nu de sekretarise die de vraag begreep. Wij hebben hem niet meer gezien.

- Hij moet hier zijn!

De majoor dacht even na.

- 't Huis, waar de lantaarn hing, wijs mij dat! hernam hij dan.

- Die kent dat 't best, meneer! riep Jan Dierks op Loden wijzend.

- Lelijke verrader! riep de Boskanter. Hij wierp de koster tegen de majoor aan en rende door een binnendeur weg. De officier begon te huilen als een wild dier, en greep Dierks bij de schouder.

- Nog altijd dezelfde verradersbende! tierde hij. Elke dag moesten ze er hier tien neerschieten! Wijs mij dat huis en onmiddellijk...

- Menere, 't was toch mijn schuld niet! kermde de koster. Die Boskanter is een schavuit.

- Wijs mij het huis, zeg ik!

De Duitser dreigde weer met zijn revolver.

- Ga rap mee! zei de secretaris.

Wankelend ging de koster voor.

- Meneer, ik ben de braafste mens van de wereld... ik heb nooit iemand wat misdaan... stamelde hij onderweg.

- Maul halten ! gebood de majoor.
- Hier is het huis van de lantaarn, menere ! hernam de koster.
- Ga binnen...

Jan Dierks gehoorzaamde. Nele Dezutter kwam uit de keuken en vroeg :

- Wat komt ge doen, koster ? Nu hebben we u ook niet meer nodig.

Dan zag ze de majoor.

- Zijt gij zijn wegwijzer ! schimpte 't meisje.

- Ik moet wel... 't Is al uw eigen schuld, met die lantaarn.

- Ha, hier zullen ze mij wel kunnen zeggen, waar Fried gebleven is, sprak le majoor.

- Fried ! Zoekt ge die valse spion ? vroeg Nele.

- Gij gaat mee ! gebood de officier.

- Ik mee met u ?

- Ja... gij gaat mee !

- Koster, gij kent zeker al goed Duits, want ge wordt altijd gebruikt om le boodschappen te doen. Wil die officier, dat ik ook mee ga ?

- 'k Gelove het...

- Zeg dan, dat ik niet mee ga ! Ik weet hoe die sloebers met vrouwen en neisjes geleefd hebben.

- Wilt ge niet ? vroeg de majoor.

- Neen...

Hij haalde weer de revolver uit.

Nele liep in de keuken.

- Verradersbende ! tierde de Duitser. Hij snelde de gang door.

- Kom hier niet binnen ! riep Nele. Hij wilde het toch doen, maar kreeg eensklaps een klap met een stoffhaak.

De revolver viel uit zijn hand.

- Vervloekte deerne ! schreeuwde de majoor.

Hij liep naar buiten...

- Wat hebt ge nu gedaan ! zei Jan Dierks verschrikt.

- Als ge niet rap uw baas volgt, krijgt ge ook een klopping.

- Maar wat misdoo ik ?

- Buiten, zeg ik !

- Wees toch redelijk ! Laat me al achteren vertrekken, dat hij mij niet ziet...

Eensklaps trad Loden uit de hof binnen.

- Is de Duitser weg ? vroeg hij.

- Ja...

Nele vertelde wat er gebeurd was. Moeder Dezutter kwam de trap af en vernam ook, hoe haar dochter zich verdedigd had.

- Meiske, ga elders ! drong ze aan.

- En gij ?

- Ik blijf hier ! Toe, verlies nu geen tijd !

- Steek eerst de koster buiten ! Loden, jaag hem aan de deur ! gebood Nele.

- Hoort ge 't ? vroeg de Boskanter.

- Om de liefde Gods laat mij dan al achteren vluchten ! Als die brullende stier mij ziet, ben ik er aan ! Hij heeft het altijd op mij voorzien !

- Toe, toe, hij is uw vriend ! Gij hebt mij verklapt.

- Heb deernis, Loden ! smeekte de koster en hij maakte al weer een beweging om op de knieën te zinken.

- Toe, laat de koster door de hof vertrekken, zei vrouw Dezutter.
- O God zal 't u lonen en ik zal voor u lezen!
- Lees maar voor uw eigen, hoorde Nele, gij hebt het 't meest van doen, want ge zijt de benauwdste mens van de hele parochie!
- En vertrek gij nu ook! drong de moeder bij haar dochter aan.
- Ik zal haar naar Wanne brengen, beloofde de Boskanter.
- En gij, moeder!
- Ik blijf hier! Verlies nu geen tijd! Ik hoor al volk voren.

De jonge lieden snelde heen.

Bijna tegelijkertijd werd de voordeur open geworden.

- Ha, de verradersbende! De zijnen! Fusileren moesten ze heel dit nest.
- Dat was de stem van de majoor, die echter niet eerst binnentrad, maar dit door soldaten liet doen. Vrouw Dezutter kwam nader.
- Uw dochter moeten we hebben! tierde de majoor.
 - Die is niet thuis.
 - Ze beginnen weer met liegen en bedriegen! Ha, was ik nog maar meester op dit franc-tireursdorp!

De plaatselijke commandant, die een beter karakter had dan de geweldenaar, vergezelde het groepje.

- Laat mij het woord doen, zei hij. Ze verstaan me goed.

De weduwe vertelde dan, dat Nele in grote haast de woning had verlaten. Zij kon het niet helpen, dat haar dochter zo driftig geweest was en een officier geslagen had. De heren moesten ook begrijpen, dat het meisje zenuwachtig en opgewonden was door het gebeurde met haar vader. De majoor wilde weten, waar Nele zich bevond.

- Mij heeft ze geslagen, een Pruisisch officier, en dit eist bloed! tierde hij.
- Ik weet niet, waar mijn kind is, hernam de vrouw op waardige toon, en al wist ik het, dan zei ik het nog niet. Dat zou een Duitse moeder ook niet doen. Mijn arme man werd reeds vermoord.

Op dit ogenblik trad de baas uit « De Drie Linden » binnen. De vader van Rosse Tien hield onderdanig de muts in de hand.

- Neem me niet kwalijk, meneer de officier, zei hij flemend, dat ik hier kom, maar ik heb gehoord, wat Loden de Boskanter in 't Gemeentehuis deed. En gij zoekt hem zeker, Ik heb de wildeman zien voorbij gaan met zijn lief.

- Zij lief! riep vrouw Dezutter uit. Mijn dochter is niet van de soort als de uwe.

De plaatselijke commandant keek de verklikker grimmig aan.

- Wat vertelt hij? vroeg de majoor.
- Die man is onbetrouwbaar, zei zijn collega.
- Gij zijt veel te goed met dit gespuis. Maar die slag eist bloed.
- Luister, ik zal een nauwkeurig onderzoek laten instellen. Kom mee, wij hebben een vrolijk souper en ik nodig u uit.
- Waarop wacht gij! kreet vrouw Dezutter tot de kroegbaas. Op uw Judasloon?

- Ga heen! gebod de bevelhebber.

- Als 't moet, meneer de officier, zal ik u de weg wel wijzen. Die wilde schavuit is met zijn lief naar 't bos! Dat huist daar te gare als 't gebeeste en spreekt dan nog op anderen.

- Ga heen, zeg ik! gebod de kommandant en Triens vader droop af als een geslagen hond.

De majoor liet zich meetronen.

- We hebben een vrolijk feestje, herhaalde de dorpsbevelhebber. Uw troepen zijn in rust en gij kunt dus bij ons blijven.

- Ik wil wel, want ik heb een uurtje genot verdiend. 't Gaat er voor Dixmuide vreselijk toe.

En de majoor noemde een lange rij officieren, die voor 't IJzerstedeke gevallen waren.

- 't Zal beteren..., hernam hij dan. We moeten er door. We zijn verraden geowrden. Dit gespuis van burgers is niet te vertrouwen.

- Och, ge oordeelt te streng. 't Is weerloos volk.

- Ja, er zijn er nog, die dat denken, maar ik behandel ze streng. Te Eessen

- Ik heb gehoord, dat ge daar nog al hardhandig opgetreden zijt.

liet ik al de mannen, vrouwen en kinderen samen brengen.

- Juist als hier, of erger nog! Want hoe dichter bij de strijd, hoe harder vuist er heersen moet. Ze op de knieën slaan, zegt onze Keizer en dat doe ik. Te Eessen zijn er wel zestig neergeschoten.

- Ook onschuldigen vrees ik...

- Kan ik 't helpen! En wat geeft het! De burgerij moet sidderen van schrik! Dan is 't leger veilig. En nu zitten alle dorpelingen samen in een brouwerij, niet ver van de kerk. Meer dan vijfhonderd, klein en groot, oud en jong. Ze hebben maar een handvol eten en ze kunnen zich niet roeren, 't stinkt er als op een mesthoop, en nu en dan sterft er een. Die laat ik dan begraven. 't Is streng, hé? (1).

- Nu ze doen het dapper, ik moet het bekennen.

- Ja...

- Zo hoort het! En ze blijven daar tot Dixmuide gevallen is! Dan weet ik zeker dat ze niet spioneren kunnen. Maar waar is uw souper?

- Op een kasteel, hier dicht bij. Daar logeren veel officieren. 't Is een groot gebouw, rijk bemeubeld.

- En de wijnkelder?

- Flink voorzien!

- Dat zijn ze hier allemaal. 't Is goed voor de soldaten: wijn, vlees, sigaren... Dan jaagt ge ze gemakkelijker in de strijd. Bij Dixmuide was een hele compagnie dronken! Jongens, wat stormden ze! Als duivels! Ze namen de eerste loopgraaf. Maar toen tuimelden ze met hopen. Ik stuurde een tweede, een derde, een vierde. Toch kwamen we er niet door! Die Belgen verdedigen zich geweldig, en we zouden hun burgers sparen. Waarom verzet dit klein land zich tegen het machtig Duitsland! Daarvoor alleen moeten we al zonder genade zijn! Mijn gezicht gloeit! Ge zult me die verdoemde meid uitleveren! Ha, ik geef ze aan tien van de ruwste Pruisen over, aan dronken kerels, die er mee mogen doen wat ze willen. Een hoop gespuis is het hier! Geen kwartier, geen genade, geen zachtheid! Ze zijn niet te vertrouwen, de zwijnen!

Zo raasde de majoor tot hij met zijn gezelschap voor het kasteel Hooglinde stond.

- En de bewoners? vroeg hij.
- Die zijn gevluucht!
- Voor de barbaren! Ehwel we moeten ons tegenover deze schavuiten barbaren tonen ook!

- Majoor, ik deel uw mening niet. Eerlijk gezegd, hebben de Belgen wel reden om op ons verbitterd te zijn. We drongen hun land binnen.

- Is 't Duitsch leger niet de heerser der wereld?

Fier moesten ze zijn, dat wij door hun vuile nesten marcheren. En waren ze verstandiger geweest, ze hadden goede zaken kunnen doen! Maar neen, ze willen vechten... God in de Hemel, vechten tegen 't Duitse rijk!

- Ge zijt te zwak...

- Maar laten we over de staat- en krijgskunde zwijgen. Hier is de feestzaal!

De dorpskommandant had zijn gast het kasteel binnengeleid. Een ordonans opende een deur en eensklaps stond het tweetal in een schitterend verlicht vertrek, waar tal van officieren reeds om een lange, rijkgedekte tafel zaten. Ze rezen op en groetten, toen de beide hogere oversten binnentraden.

- Is alles in orde? vroeg de dorpskommandant aan de luitenant, die hij tot ceremoniemeester aangesteld had. En het meisje?

- Zij is beneden!

- Heeft ze alle sleutels afgegeven?

- Ja, heer. Er is logies voor iedere gast.

- Laat het meisje eens roepen.

Even later verscheen Bertha Legein. Zij was nu eenvoudig gekleed, en scheen er nog te schoner door. Een gemompel van bewondering liep door de zaal.

- Gij zijt Bertha Legein, hé? vroeg de dorpskommandant.

- Ja.

- Hoe onbeschoft! riep de majoor. Ik zou ze wel leren beleefder zijn.

- Gij zijt verloofd geweest met Fried, hernam de andere officier, die een veel kalmer man was.

- Verloofd nog niet.

- Voor de oorlog.

't Begon te stormen in Bertha's gemoed. Het meisje dacht aan het graf zonder kruis, maar ze beheerste zich en peinsde ook aan Deblauwe's vermaning, steeds op haar woorden te letten en zich niet te verklappen.

- Wees niet beschaamd, zei de dorpsbevelhebber. Voor de oorlog waren Belgen en Duitsers geen slechte vrienden, hé? Nu zijn ze hier wat kwaad op ons, maar dat betert wel, vooral tussen de meisjes en onze flinke hupse soldaten! Fried is u toch wel eens goede dag komen zeggen in zijn officiers-uniform.

- Neen, mijnheer! antwoordde Bertha.

- Dat begrijp ik niet. Hij schijnt nooit ver van dit dorp weg geweest te zijn. Uw vrijer was een stoutmoedige kerel, die ons leger veel diensten heeft bewezen. Dat hij u niet bezocht, zolang de Belgen hier meester waren en hij dus in gevaar verkeerde, begrijp ik goed. Maar, dat hij u niet eens kussen kwam in zijn uniform, maakt ge me niet wijs. Ge durft dat niet goed te zeggen. Meisjes zijn wat verlegen als 't over liefdeszaken gaat. Maar die kennen wij, allemaal, zo oud als we zijn! Ge verstaat me toch goed, fraulein?

- Ja, hernam het meisje deemoedig, de ogen naar de grond gericht.

Ze stond daar nu als een bloed, beschroomd boerenkind, maar dat was slechts schijn. Nooit had de jongste dochter van Doornhage haar rol zo meesterlijk gespeeld als nu.

- Kom, biecht eens op! drong de officier aan.

- Een hele verradersbende! riep de majoor. Elke dag tien van die Vlaamse zwijnen tegen de muur en 't zal wel rustig zijn achter ons leger.

- Noemt ge haar ook een zwijn? vroeg een luitenant lachend.

- 't Is een schone deerne! Ge laat me niet uitspreken...

- Pardon, majoor...

- Elke dag tien zwijnen tegen de muur en de schone meiskens voor de flinke Duitse soldaten!

Een luid gelach steeg op. De majoor draaide zelfbewust zijn knevel à la Kaizer.

- Kom nu, Bertha, is Fried niet bij u geweest? vroeg weer de dorpskommandant.

- Welnu, ja, meneer!

- Ziet ge 't wel!

- Maar niet om de oude vriendschap voort te zetten. Hij zei, dat ik nu mijn en zijn toestand begrijpen moest. Ik was een boerenmeisje en hij een officier van de keizer. Hij kon niet langer met mij verkeren.

- Dat is eigenlijk wel waar, al begrijpen verliefde meisjes dat heel moeilijk.

- Hij zou naar Ieperen gaan, waar hij nog een juffrouw kende, maar van deftige huize. Dat vertelde hij mij ook. Die paste beter bij zijn stand. En hij beweerde te Ieperen zijn leger nog een voortreffelijke dienst te bewijzen.

- Te Ieperen! hernam de officier, op een toon van levendige belangstelling.

- Ja meneer, en ik was er niet kwaad om, want als Belgische kon ik niet meer met een Duitser verkeren. De mensen zouden me met stenen werpen.

De dorpsbevelhebber deelde aan de majoor mee, wat Bertha hem verteld had.

- Zo was ook Fried's werk, vervolgde hij. Ons nuttige inlichtingen bezorgen. Enige troepen zijn te Ieperen geweest en dan met die vervloekte Engelse bij de Kemmelberg slaag geraakt. Er was dan voor Fried, onze wakkere gids, veel werk te Ieperen en hij zal er nu opgesloten zitten.

- Dat is ten minste een duidelijk verklaring.

- Ja, dat meisje wekt geheel de indruk te waarheid te spreken. Nu, Fried zal ons weer te Ieperen verwachten en we komen er wel ook!

- We kunnen die meid nog beter uitvragen... We zullen haar straks dronken maken. Of hebt ge daar ook al iets tegen met uw menslievende natuur? vroeg de majoor.

- Och, zo iets stuit me altijd tegen de borst, maar als de krijg het eist...

- Ze zal ons nog meer vertellen! En ook, zullen we dan weten, of ze de waarheid zegt. Kinderen en dronkaards spreken immers de waarheid... En dronken meisjes zijn gewoonlijk lief. Dat belooft nog een plezierige avond! Nodig haar straks aan tafel. Ze mag mijn buurmeisje zijn!

Weer lachten enige jonge luitenanten om deze schandelijke taal... Maar och, waren ze niet in 't overwonnen land, waar ze hun hartstochten bot mochten vieren, waar in hun ogen, in dat der hoogste overheid, het butaal

geweld geheiligd scheen, omdat het in hun militaire verblindheid en waanzin, dapperheid en vaderlandsliefde heette?

Ze leefden nu in een roes van overwinning en overmoed. Ze werden in gebeurtenissen gewikkeld, waar de reuk en 't gezicht van bloed het beest in hen wekte... Ze waren gewikkeld in een net van leugen, bedrog, laster, valsheid... Ze werden gedreven tot wreedheid... En om die wreedheid kregen ze beloningen, wijn, sigaren, goede kwartieren, 't ijzeren kruis, opgeschroefde artikelen in de pers, loftuigingen in de landsvergaderingen... Dat was militarisme.

- Bertha, gij zijt hier huisbewaarster niet waar? vroeg de dorpskommandant, na zijn gefluister tot de majoor. Dan moet ge hier voorlopig blijven...

- Moeder is alleen, meneer. Vader werd door Duitse soldaten gedood!

- Dat spijt me, maar hij heeft het dan natuurlijk ook verdiend. We kunnen daarmee nu geen rekening houden. Gij hebt hier het toezicht. Ik moet u elk ogenblik wat vragen en 't is te lastig u telkens te laten halen van een hoeve. Gij blijft dus voorlopig hier. En tracht niet weg te lopen! Dan zou ik u moeten straffen. Ga dus naar de keuken en wacht er mijn orders af!

Daar het in de zaal vrij warm was, had men een van de ramen op een kier gezet... Ensklups klonk nu van buiten voor dat venster een stem... Iemand begon er te zingen:

- En aan de kleine IJzer,

Daar krijgt de grote keizer

Toebak... toebak!

Een stuk papier wapperde naar binnen. De majoor sprong als een wildeman op en schoot door de raamopening zijn revolver af. Een luitenant had het papier opgeraapt. Met grove, ruwe scheve letters stond er op geschreven:

Kleine Koning,

Waar is uw woning?

Grote Keizer,

Aan de IJzer!

O, stomme Keizer,

Waarom zijt ge niet wijzer,

Uw mannen te slachten aan de IJzer...

Daar worden de IJzeren kruisen,

Grote, bijtende luizen.

- Ziet ge 't nu? riep de majoor zegevierend. Ons bespotten, dat durven ze nog! Elke dag tien zwijnen tegen de muur! En voor dat verraderlijk schimpschrift... hoeveel woorden staan er in...

Een jong luitenantje haastte zich ze te tellen...

- Drieëndertig, majoor! riep hij gediensdig.

- Wel voor die 33 woorden geef ik de gemeente 33 duizend mark boete! Ik zal die beesten leren dichten...

- Kom, laten we nu aan tafel gaan! stelde de dorpskommandant voor. Ik zal deze kwajongenzaak morgen onderzoeken! Laten we onze avond niet vergallen.

Bertha had in de zanger aan zijn stem Loden, de Boskanter herkend. Ze snelde door de keuken naar buiten en trof den jongeling in 't park aan.

- Hoe durft ge? vroeg het meisje.

- En waarom niet ? Ik zal ze nu dag en nacht treiteren. Met Nele Dezutter moest ik vluchten. We zijn bannelingen. Welnu, ik verklaar alle Duitse loeders de oorlog.

- Loden, wilt ge wat voor mij doen ? Ga naar Leon Wouters en vraag, dat seffens naar 't kasteel komt. Ik moet hier blijven.

- Loop weg !

« Nu nog niet... later wel, zeg aan Leon, dat hij aan 't zijpoortje op mij wacht... Wilt ge 't doen ?

- Ja... ik ga er naar toe ! Ha, ze zullen van de Boskanter nog veel last hebben ! Ben ik geen soldaat aan de IJzer, ik ben het hier in 't Houthulst-woud.

De jonkman verdween en Bertha keerde vlug naar de keuken terug, om er de bevelen van de kommandant af te wachten. Enige soldaten waren aan 't koken en braden en brachten de spijsen in de zaal, waar het weldra luidruchtig toeging. De portier mocht in 't kasteel niet meer komen, en zat eenzaam in de tuinierswoning. Toen het feest ongeveer een uur aan de gang was, begaf het meisje zich naar 't zijdeurtje van het slot.

Wouters stond er reeds.

- Gelukkig, zei Bertha.

- Ik wacht hier al een kwartier. Hebt ge me nodig ?

- Ja... Kom binnen !

En ze leidde haar geliefde door de donkere gang.

HET AVONDFEEST

Levendiger werd het in de feestzaal van 't kasteel Hooglinde. Bertha was al dikwijls met een ordonans in de kelder moeten gaan, om steeds maar nieuwe flessen wijn te halen.

- Nu hebt ge genoeg gewerkt, zei de majoor. Zet u nevens mij en drink mee.

- Merci, mijnheer; als ik genoeg gewerkt heb, ga ik slapen.

- Hier zitten, zeg ik ! tierde de officier. Zijn ze in dit verdomde land dan altijd ongehoorzaam ?

Hij dwong het meisje plaats te nemen in een zetel, die een gediensig luitenantje haastig nader schoof. De majoor vulde een glas.

- En nu drinkt ge met mij, schone deerne ! Kom, misschien dat Fried om u treurt te Ieperen bij die andere juffrouw !

- Mijnheer, ik drink geen wijn.

- Moet ik de drank in uw mond gieten ? Gij zijt Duits nu en ge zult gehoorzamen !

Bertha vreesde de geweldenaar en ledigde daarom het glas. Bijna alle aanwezigen juichten. De dorpskommandant echter keek strak voor zich.

- Zo is het goed ! hernam de beul, die reeds zoveel moorden op zijn geweten had, en u hier als meester troonde door het recht van zijn zwaard. En zeg eens, heeft Fried u werkelijk verlaten ?

- Ja...

- En hebt ge er veel verdriet over ?

- Neen...

- Dat is 't beste ook. En anders, ik kan u troosten. Nog enige dagen en wij zijn meester, niet alleen in België maar ook in Frankrijk. En dan komt er voor ons een plezierig leven! Gij moet mij dienen, ge kunt het zo bevallig. Mijn gouvernante wordt ge, en ge zult een rijk leven hebben! Gij krijgt de schoonste kleren van een Franse gravin, en haar juwelen en ringen... Kijk!... een paarlensnoer om deze blanke hals.

En de bedronken kerel legde zijn klauw om Bertha's nek, trok het meisje tegen zich en wilde haar kussen. Velen lachten en klaptten in de handen. Maar eensklaps gaf Bertha de majoor een slag in 't gelaat en rechtspringend, riep ze:

- Mij kussen! Gij hebt mijn vader laten doodsteken! Ik heb hem zien liggen in zijn bloed... en dat bloed zie ik op uw handen... moordenaar!

Een ogenblik heerste stilte in de zaal. Niemand sprak... Ieder keek naar het meisje, wier blik van geweldige verontwaardiging vonkte. Zelfs de majoor scheen een ogenblik versult. Maar toen stormde hij op, vloekend van woede.

- Gemene deerne... mij slaan! En dat is de tweede maal deze avond in dit verdoemde, duivelsche, helse nest van zwijnen!

De dorpakommandant stond recht tussen de majoor en de dochter van Doornhage.

- Neen, nu zult ge me niet weerhouden! hilde de geweldenaar.

Een zure wijnlucht walmde uit zijn mond en schuim lag in de hoeken der lippen.

- 't Is hier een verradersbende, een troep varkens en honden!

De andere officier fluisterde Bertha wat toe en deze ging heen.

- Houdt ze vast, de vuile deerne!... tierde de bezetene.

- Ja, ja, riep een dronken luitenant en hij greep Bertha bij de arm, en bellette haar de deur te openen. Zijn gelaat blonk van gemene hartstocht...

't Meisje sidderde nu van angst.

- Om de liefde Gods, laat me gaan! smeekte ze wenend.

- Trek haar de kleren af! Wacht, ik zal het zelf doen! bulderde de majoor. Hij waggelde en viel dan languit op de vloer, en vloekte en schold nu nog meer. De dronken luitenant sloeg zijn arm om het middel der weerloze.

- Here God, heb toch deernis! kreet Bertha.

Smekend keek ze naar de lange rij officieren, maar ze zag slechts gloeiende gezichten van bedronkenen.

- De majoor heeft gelijk.

- Ja, ze moet gestraft worden.

Zo klonk het van hen, die in hun pers, in hun regeringszalen, in allerlei vergaderingen helden werden genoemd en zich nu allen kantten tegen een zwak, hulpeloos Vlaams meisje. En wie een betere gevoel had, durfde het niet te uiten.

De dorpskommandant riep nog, dat hij hier de gastheer was en gehoorzaamd wilde worden, maar zijn stem ging verloren in al het rumoer. En de majoor was weer recht gekrabbeld en hilde met de onmisbare vloeken.

- Ik zal handelen en gij en alle duivels zullen het mij niet beletten!

Bertha stond grote angst uit. In de worsteling met de dronken luitenant geraakten haar haren los en golfd en ze over de schouders. Nog weerzinwekkender werd het toneel, toen het meisje met haar aanrander op de grond rolde.

- Lafaards, smeerlappen! riep ze in woede nu, en ze sloeg, krabde en beet. O, gij vervloekte lafaards!

- Jozef-Maria... ge bloedt ! Wat is er gebeurd.

Eensklaps kletterde een der ramen neer en een grote steen bonsde op de tafel temidden van brekende en rinkelende flessen en glazen. Dan volgde er een regen van grintzand, vuilnis zelfs en alle zittenden sprong ontsteld op. De majoor kreeg een hoop paardenmest in zijn gelaat, blies, snuffelde, en tierde en vloekte nog geweldiger. Bertha maakte van de verwarring gebruik, om uit de zaal te snellen. Wijn uit een gebroken fles was op haar schouders gespat, en toen ze in een kamerke, aan 't einde der lange gang bij Leon Wouters kwam, riep deze :

- Neen, 't is geen bloed ! Houd uw mes gereed, en de eerste, die komt, steek hem dood !

- Ha, die sloebers ? Wat deden ze ?

- Stil, we moeten vluchten.

Het meisje greep een mantel en sloeg die om...

- Kom... door 't zijpoortje ! Houd uw mes gereed en steek toe, als 't moet ! Ik hoor ze al ! Om de liefde Gods, rap. Leon ! Ze durven alles !

Ze snelden over de kleine brug, het park in. Door de ramen werd geschoten.

- Maar wat is er toch ?... vroeg Wouters weer.

- Straks vertel ik 't al... Voort nu...

- Naar Doornhage !

- Neen, bij u !...

- Langs hier dan ! Hoor ze eens schieten !

- Loden, de Boskanter moet weer bezig zijn !

- Ja, hij zei, dat hij ze nog zou treiteren. Maar dat is stom. Zij zijn toch de meesters en de parochie zal het moeten bekopen !

Slechts op verre afstand van 't slot gunde Bertha zich wat rust.

Ze had de kraag van haar mantel hoog opgeslagen als wilde ze haar gelaat van schaamte bedekken. In welke toestand zou ze nog komen ?

- Wat is er nu toch voorgevallen ? vroeg Leon.

Zijn verloofde vertelde het hem.

- Die verdoemde loeders ! Ha, had ik dat geweten, 'k ware gekomen met mijn mes, riep de boerenzoon verontwaardigd.

En ook de jaloezie sloeg in hem op.

- Die godvergeten sloebers ! herhaalde hij. Ha, had ik 't geweten, 'k zou die aanraders mijn mes door hun lijf gestoken hebben ! Zie ik beef nog van kolere ! Alzo met een meisje handelen, zo laf, zo gemeen, zo eendelijk, verdoemelijk laf ! Zie, Bertha, dat pakt mij ! 'k Zou willen weer keren en met Loden van alles naar binnen smijten, heel de mesthoop en de beerput van 't kasteel ! Ze verdienen maar dat ! Jozef-Maria, moet ge daarvoor smeerlappen zijn ! Ja, ik keer weer...

- Neen, Leon !

- Ik breng u eerst naar huis. Maar dan... o, ik zou 't hele kasteel in brand willen steken binst ze met hun zatte lijven in de bedden of op de zetels liggen !

En de jongeling weende van woede.

- Eerst Fried, nu zij ! O, Bertha waren we maar getrouwd, dan trokken we 't land uit, want hier leven, 't gaat niet... neen, 't zal niet gaan, 'k zou met nog van die duivels doen gelijk met Fried ! zei Leon.

- Ja, waren we maar weg van hier !
- Zoudt ge ook willen !
- Seffens, als 't kon !...
- Maar zoals we nu zijn, geliefden, zouden we besproken worden en gij het meest ! Maar getrouwd !
- We zullen er over klappen, Leon ! Hier is 't geen leven meer ! Ik moet mij nu verduiken, want die majoor is een wild beest, en hij zal mij zoeken !
- Ze bereikten de hoeve.
- Ik ga niet mee in huis, zei Bertha.
- Wat dan ?
- Moeder zal u andere kleren geven...
- In de schuur ! Ik durf niet mee in huis, zei Bertha.
- Ha, dat hij dan eens bij ons kome ! Dan vaart hij als Fried !
- Neen, niemand moet dit weten buiten gij en mijn moeder ! Ga morgen naar 't onzent. Ik kan zelf niet gaan, want daat zullen ze 't eerst zoeken. Vraag kleren aan moeder, vertel haar alles... maar zwicht u voor de soldaten ! Nu ga ik in de schuur.
- « Maar Bertha, waarom bleef ge ook in 't kasteel ?
- Omdat ik wilde afluisteren wat ze over Fried zouden zeggen. En ik liet u komen, om mij vannacht te beschermen. Neen, 'k had het niet moeten doen, Maar wie zou aan zoiets peizen ? Ga gij slapen ! En ik blijf in de schuur. Daar ben ik niet benauwd.
- Ik slapen ! Dat kan ik niet, van woede niet ! Die schurken !
- Maar ge keert niet naar 't kasteel terug ! Laat Loden maar alleen doen !
- Ik zal hier de wacht houden, en dat er eens een van die sloebers aan u raakt !

Bertha nestelde zich in 't hooi. Ze was afgemat naar lichaam en ziel, koortsig van opwinding, schaamte, angst en woede. En toch kon ze niet rusten... Niet alleen door het gebeurde in de feestzaal... In haar binnenste laaide weer het vuur, dat niet door Fried's bloed geblust was geworden zoals ze had gemeend en gehoopt. De oude schuld drukte nog, en feller zelfs... 't Huis der zonde, het ledig hofke van Martha, die wegwijnde van smarte om haar man...

In dat huis was 't begonnen met Desmedt die nu 't dorp verlaten had en elders in veiligheid zat en dronk en zich vermaakte en meisjes misleidde, zoals hij het haar had gedaan... Nu moest hij zijn woord houden, de belofte, die hij deed op de hoeve, in 't Houthulst bos, in zijn eigen woning... Gescheiden van zijn vrouw, zou hij om haar komen. Maar hij was gevlucht en genoot 't goed leven en zij lag hier in het stroo... En ze wist het thans, dat haar schande geopenbaard zou worden. Ze had zekerheid ! Neen, niet geopenbaard door Fried, die gedolven was in 't graf zonder kruis... Zijn mond was voor eeuwig gesloten.

Maar haar zonde werd straks verraden door een onnozel, schamel wichtje, dat voor de wereld geen vader had en geen vader hebben kon, omdat de landeigenaar gehuwd was... Haar vader moest er zich niet over schamen. Die was gevallen door de hand van hen, welke ze in Fried had gediend... Maar moeder... en Martha... en de ganse parochie... En Leon Wouters die voor haar een moord deed en nu verontwaardigd over de behandeling haar aangedaan, in woede voor de schuur heen en weer liep, als een waakhond bij zijn meester !